

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ธุรกิจรับซื้อของเก่ากับการจัดการขยะในชุมชนจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและกระบวนการรับซื้อ ของผู้ประกอบการธุรกิจดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการศึกษาเฉพาะเจาะจงกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะลึก เพื่อให้ทราบถึงปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ จึงแบ่งขั้นตอนในการศึกษา ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ชั้นเตรียมการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ชั้นเตรียมการ

3.1.1 ศึกษาความเป็นไปได้ และรวบรวมความคิดของเรื่องที่จะทำการศึกษา โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ และจากการค้นคว้านี้จึงสามารถกำหนดกรอบแนวความคิดขึ้น ดังปรากฏในรูปที่ 5 ซึ่งการเขียนกรอบแนวความคิดนี้ จะช่วยนำทางสู่การศึกษาในขั้นต่อไปชัดเจนขึ้น

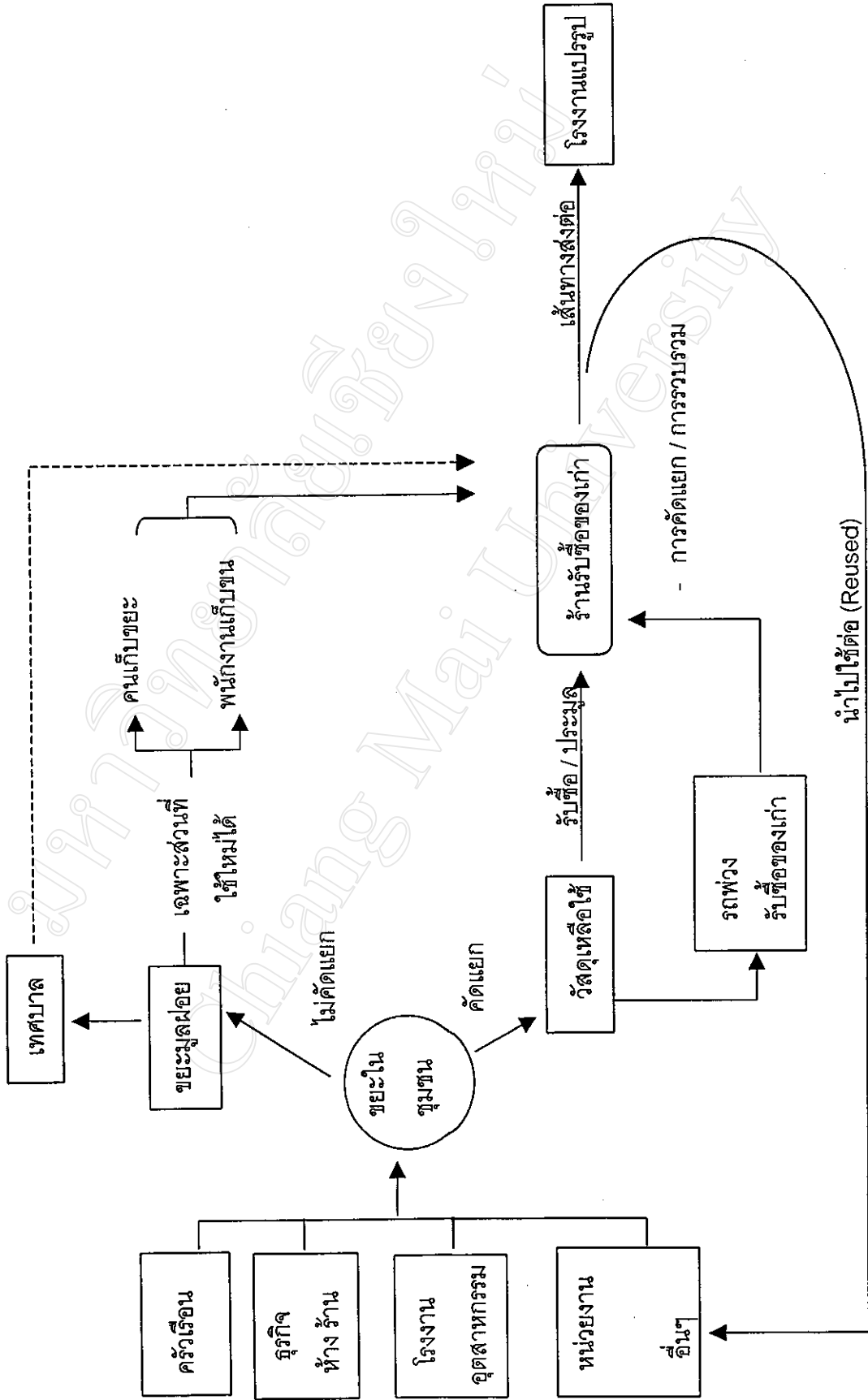
3.1.2 ทำการสำรวจพื้นที่ภาคสนามเบื้องต้น เกี่ยวกับทางด้าน จำนวนร้านรับซื้อของเก่าในเขตเทศบาล และรอบๆตัวเมืองลำปาง และสถานที่ตั้ง รวมทั้งจำนวนผู้ประกอบการอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า จากนั้นจึงทำการกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้คือ

ประชากรเป้าหมาย : จากการค้นคว้าและสำรวจพื้นที่สนามเบื้องต้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงมีประชากรที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 กลุ่มคือ

1. ร้านรับซื้อของเก่า จากข้อมูลกรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอเมืองลำปางและจากการสอบถามผู้ประกอบการรับซื้อของเก่าต่างๆ พบว่า มีร้านที่ประกอบการรับซื้อวัสดุเหลือใช้ ในเขตเมืองลำปางจำนวน 10 ร้าน

2. ผู้ประกอบการอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า ซึ่งจากการสอบถามไม่มีผู้ทราบถึงจำนวนผู้ประกอบการอาชีพนี้ ทราบแต่เพียงว่ามีจำนวนมากอีกทั้งยังไม่มีกรรวบรวมจำนวนที่แน่นอน แต่จากการประเมินของผู้ประกอบการร้านรับซื้อของเก่าในแต่ละแห่งเกี่ยวกับจำนวนลูกค้าประจำสรุปจำนวนโดยประมาณ 120-150 คน

รูปที่ 5. กรอบแนวความคิด

ที่มา : ดัดแปลงมาจากกลไก/ขั้นตอนการเรียกวัสดุเหลือใช้และการนำกลับมาใช้ใหม่ ,กรมควบคุมมลพิษ ,2541 หน้า 2-31

พื้นที่ที่ทำการศึกษา : ในเขตอำเภอเมืองลำปาง เนื่องจากจังหวัดลำปางก็เป็นชุมชนใหญ่ และเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภาคเหนือตอนบนที่สะดวกในการผ่านไปจังหวัดต่างๆ และพบการดำเนินกิจการของธุรกิจรับซื้อของเก่ากันอยู่ทั่วไป

เนื้อหาการศึกษา : ประกอบด้วยบทบาทของธุรกิจรับซื้อของเก่าในด้านกระบวนการรับซื้อ ได้แก่ การรวบรวม คัดแยกและส่งต่อวัสดุเหลือใช้

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูล : - ผู้ประกอบการร้านรับซื้อของเก่า จำนวน 10 ร้าน ซึ่งถือเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

- ผู้ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า ได้แก่ คนเก็บขยะทั่วไป พนักงานเก็บขยะ และรถฟ่งรับซื้อของเก่าตามบ้าน โดยให้การสุ่มแบบบังเอิญจำนวน 48 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล :

เนื่องจากแหล่งข้อมูล มี 2 กลุ่ม จึงใช้เครื่องมือในการรวบรวม 2 ชุด คือ

1. แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า (ภาคผนวก ก) มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า ได้แก่

- ลักษณะการประกอบอาชีพ
- ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ
- ลักษณะการทำงานและพาหนะที่ใช้
- เงินทุนที่ใช้ต่อวัน
- ปริมาณวัสดุเหลือใช้ที่เก็บ รับซื้อและแหล่งที่มา
- รายได้
- แหล่งที่มาของวัสดุเหลือใช้
- เส้นทางที่เก็บและรับซื้อของเก่า
- ความความสัมพันธ์ของผู้ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า กับร้านรับซื้อของเก่า
- ปัญหาในการประกอบอาชีพ

- ความคิดเห็นต่อการคัดแยกขยะของชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ร้านรับซื้อของเก่า (ภาคผนวก) มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

- ข้อมูลทั่วไป
- กระบวนการรับซื้อ ได้แก่การรวบรวม คัดแยกและส่งต่อวัสดุเหลือใช้
- ความคิดเห็นต่อโครงการ การคัดแยกขยะของชุมชน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล : ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์พร้อมรายละเอียดการสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกตและบันทึกย่อ โดยขณะที่ทำการสัมภาษณ์ ก็จะดูว่าคำตอบที่ได้มา สอดคล้องกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่หรือไม่ และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบ สามเส้า (Triangulation) คือสอบถามยืนยันกับเจ้าของร้านรับซื้อหลายคน หรือผู้ร่วมงานคนอื่น

การวิเคราะห์ข้อมูล :

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและใช้สถิติในรูปร้อยละมาใช้ในการวิเคราะห์
ดังนี้

1. บทบาทของผู้ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า

โดยพรรณนาถึงบุคคลที่ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อ ลักษณะและวิธีการประกอบอาชีพ และความเป็นไปได้ในการเชื่อมต่อกับกลไกการคัดแยกขยะในชุมชน

2. บทบาทของร้านรับซื้อของเก่า

โดยพรรณนาถึงกระบวนการรับซื้อ ได้แก่การรวบรวม คัดแยก และส่งต่อวัสดุเหลือใช้ รวมทั้งกลไกด้านราคาและ ศักยภาพของร้านในการรองรับวัสดุเหลือใช้

3. วิเคราะห์เส้นทางการส่งต่อวัสดุเหลือใช้แต่ละชนิดถึงแหล่งรับซื้อทั้งในและนอกจังหวัดลำปาง

4. อภิปรายปัญหาอุปสรรค ในการรับซื้อ คัดแยก กลไกตลาด และตลาดรับซื้อ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจรับซื้อของเก่าและความเป็นไปได้ในการเชื่อมต่อกับกลไกการคัดแยกขยะในชุมชน